

Quân Giải phóng Nhân dân Trung Quốc sẽ đóng vai trò ngày càng rõ rệt cả trong và ngoài khu vực Á-Â thông qua những sự triển khai và con đường ngoại giao. Điều đó có nghĩa là Mỹ sẽ phải liên tục đánh giá lại mối quan hệ đối tác quân sự của mình trong khu vực.

Quân Giải phóng Nhân dân Trung Quốc (PLA) sẽ đóng vai trò ngày càng rõ rệt cả trong và ngoài khu vực Á-Â thông qua sự triển khai và con đường ngoại giao.

Những bài báo truyền thông gần đây cho thấy rằng việc Trung Quốc có thể sẽ sớm mở thêm căn cứ quân sự thứ 2 ở Pakistan làm dấy lên câu hỏi: Khi nào Trung Quốc mới động lại? Trung Quốc sẽ bố trí đóng quân với số lượng lớn để bảo vệ đường thông mại của họ như các nước khác, hay đưa quân sự toàn cầu của họ sẽ như thế nào? Trong khi Trung Quốc có thể mở thêm những căn cứ hải quân nhằm hỗ trợ những lợi ích của mình ở nước ngoài, chi phí cao và lợi ích hạn chế

kiếm chế sự phát triển mặt mạng lưới các căn cứ kiểu M ở lân cận. Tuy nhiên, Quân Giải phóng Nhân dân Trung Quốc sẽ đóng vai trò ngày càng rõ rệt cả trong và ngoài khu vực Âu-Á thông qua những sự triển khai và con đường ngoại giao. Điều đó có nghĩa là M sẽ phải liên tục đánh giá lại mối quan hệ đối tác quân sự của mình trong khu vực.

Tổng số viên ngọc trai trên chuỗi ngọc

Vào giữa những năm 2000, các nhà phân tích của M và Ấn Độ bắt đầu thảo luận về chiến lược “Chuỗi ngọc trai”, dự đoán rằng Bắc Kinh sẽ sử dụng đầu tư thương mại vào các bến cảng dọc vành đai Ấn Độ Dương và xa hơn nữa nhằm hỗ trợ việc hoạt động trong thời gian không ngừng hoạt động chiến tranh. Bởi các quan chức Trung Quốc tại thời điểm đó bác bỏ mọi sự phỏng đoán của sự lạm phát để đưa ra tầm nhìn ngoài, luận điểm đã được phần nào xác minh bởi những phát triển gần đây. Vào tháng 8, Trung Quốc thiếp lập căn cứ hải quân ở nước ngoài đầu tiên tại Djibouti, năm vọt ngang hàng với biển then chốt của phía Trung Hải và Ấn Độ Dương. Ngày càng nhiều các bài báo truyền thông gần đây cho thấy rằng Trung Quốc đang trong tiến trình hoàn thiện căn cứ thứ 2 đặt tại biển Ả Rập của Pakistan gần biên giới Iran. Những căn cứ này đem lại một số lợi ích tác chiến và chiến lược rõ ràng, bao gồm cắt giảm một số chi phí triển khai tầm xa của hải quân Trung Quốc, ví dụ như những cuộc triển khai được giao phó cho các cuộc tuần tra chống cướp biển ở vịnh Aden từ năm 2008; đóng vai trò như những trung tâm qua đó tiến hành các cuộc di tản lớn cho các công dân Trung Quốc, một điều căn cứ chiến lược đã được thể hiện rõ qua cuộc di tản những người có quốc tịch Trung Quốc từ Libya vào năm 2011 và Yemen năm 2015; tăng cường bảo vệ các tuyến đường nhộn nhịp khu vực năng lượng theo quy mô lớn của Trung Quốc, mà dù bị ngăn chặn tại các vị trí trọng yếu như eo biển Hormuz và eo biển Malacca; và đóng vai trò như những địa điểm tại đó các nhà hoạt động tình báo Trung Quốc có thể giám sát các hoạt động dân sự và quân sự, đồng thời với nhiệm vụ của các đơn vị PLA ở Djibouti.

Một chiến lược “Chuỗi ngọc trai” rộng lớn hơn, bao gồm các căn cứ ở những nơi như Namibia hoặc Sri Lanka, có thể mang lại những lợi ích tiềm năng, nếu giữ được rằng các thỏa thuận về tình trạng lực lượng có thể được giới quy định với chính phủ nước chủ nhà. Các căn cứ bổ sung cũng có thể được hỗ trợ bởi bộ máy hải quân của Trung Quốc. Trong tất cả các quân chủng, hải quân đã tích cực tham gia vào sự minh bạch với lợi ích của Trung Quốc ở nước ngoài, gánh nặng chính thức được công cộng sự Trung Quốc đặt lên vai PLA vào năm 2004 dưới tên gọi là “những sự minh bạch sự mới”. Một trong những tiêu chí chính cho sự thành công trong hải quân - dù hiểu với những ưu tiên của quân chủng này - là kinh nghiệm ở nước ngoài, đặc biệt là ở khu vực Ấn Độ Dương. Lý do cho sự nhiệt tình của hải quân tăng đối với điều này:

các nhiệm vụ ở các vùng xa xôi sẽ cần nhiều nguồn kinh phí tài chính hơn để chi trả cho các tàu lặn, như tàu sân bay và tàu hộ tống.

Những tham vọng lớn hơn nữa?

Tuy nhiên, câu hỏi đặt ra là liệu các căn cứ ở phía trước của Trung Quốc có phát triển vượt ra ngoài mức sẵn tiện đến hỏi quân hay không. Trong một báo cáo năm 2007, Andrew Krepinevich và Robert Work đã chỉ ra sự phân biệt hữu ích giữa các mô hình viễn chinh và đơn trú của các căn cứ ở nước ngoài. Trong hầu hết thế kỷ 19, Mỹ đã dựa vào các trạm hỏi quân tại các nơi như Brazil và Tây Ấn nhằm bảo vệ các tuyến thương mại trọng điểm. Chỉ đến sau Chiến tranh Thế giới thứ 2, Washington mới cho phát triển mạng lưới các đơn vị đơn trú quân sự và căn cứ không quân toàn cầu, bao gồm hàng trăm nghìn người vào thời kỳ cao điểm của Chiến tranh Lạnh. Ngay cả sau khi giã bỏ thế hữu Chiến tranh Lạnh, Mỹ vẫn duy trì khoàng 800 căn cứ, căn lặn lặn như trên toàn thế giới. Mô hình về căn cứ ở phía trước của PLA lấy hỏi quân làm trung tâm gần như tương tự với triển khai có giới hạn của Mỹ thế kỷ 19 hơn là với thế kỷ của Mỹ hiện tại.

Nhìn từ góc độ chiến lược, PLA không cần thiết phải thiết lập các đơn vị đơn trú quân sự lớn ở nước ngoài. Hầu hết các nhiệm vụ chiến lược được giao cho quân đội Trung Quốc đều nằm ở các khu vực giáp ranh với Trung Quốc như Đài Loan, bán đảo Triều Tiên, Biển Đông, hoặc các tranh chấp vùng biên giới với Ấn Độ qua dãy Himalaya. Việc thành lập một hệ thống gồm 5 bộ chỉ huy tác chiến khu vực nhằm chống lại các mối đe dọa xuyên biên giới, một phần trong các cuộc cải cách quân sự của Trung Quốc gần đây, đã nhận mệnh lệnh từ rằng trọng tâm chiến lược của PLA sẽ tiếp tục tập trung vào các nước ngoài gần Trung Quốc. Hơn nữa, như Christopher Yung đã lập luận, các căn cứ hơn chi phù hợp vào thời bình hoặc các hoạt động an ninh không trực tiếp có thể không có các hệ thống phòng thủ và hậu cần cần thiết để hỗ trợ các hoạt động chiến lược lớn.

Tuy nhiên, việc mở rộng các lợi ích thương mại ở nước ngoài của Trung Quốc, được biết là dựa theo các hành lang kinh tế không có đường biển được xây dựng như một phần của Sáng kiến “Vành đai và Con đường” (Dự án 1 tỷ USD của Trung Quốc cho sự phát triển cơ sở hạ tầng Âu-Á), có thể dẫn đến nhu cầu lớn hơn về việc triển khai không quân và lực lượng của PLA. Các lực lượng này có thể được sử dụng để phản ứng nhanh nhạy trước một số tình huống bất ngờ mà người Trung Quốc và lao động nước ngoài bắt gặp, như các sự cố khủng bố, xung đột dân sự, hay thiên tai, và để bảo vệ cho các dự án mà Trung Quốc tài trợ. Các đơn vị của PLA triển khai phía

tr c cng có th góp phn đem l i s n đnh chung t i các khu v c thi t y u, đ c bi t là khi l c l o c a n c ch nhà không th b o v cho l i ích c a Trung Qu c.

Chi phí và Lợi ích

M c dù v y, v n có m t vài lý do khi n B c Kinh không theo đ u i ki u c n c theo phong cách M toàn di n h n.

Th nh t là do n ng l c h n ch c a PLA: ph i đ i m t v i nh ng thách th c t khu v c l á ng gi ng li n k c a Trung Qu c, PLA có th không mu n cung c p ngu n l c cho các ho t đ ng i các vùng xa v i quy mô l n. M c dù cung c p nhân l c cho các ho t đ ng gìn gi hòa bình do Liên h p qu c tài tr , quân đ i v n t p trung ch y u vào nhi m v chi n đ u và r n đ e (dù có th ph i đ ó ng quân t i các c n c h i quân c a Trung Qu c i n c ngoài v i s l o c a n c ch cung c p an ninh và các d c v kh c, n u c n thi t); nh ng c t gi m l n trong c c u c a l c l o c v trang g n đ y c ng có th h n ch kh n ng duy trì các tri n khai i ph i a tr c. à y là ch a nói đ n chi phí tài chính đ ho t đ ng các c n c i n c ngoài (có th là m t v n đ trong th i k suy gi m t ng tr o ng ngân sách c a PLA).

Th hai là các cu c tri n khai c a PLA th o ng không c n thi t ph i tr c h t là đ b o v quy n l i c a Trung Qu c i n c ngoài. Các m i nguy hi m b t ngu n t b t n dân s h o c các s c kh ng b quy mô nh i nh ng n i nh t n h Baluchistan c a Pakistan có th đ c gi i quy t theo cách không có s dnh l i c a PLA. Chúng bao g m vi c d a nhi u h n vào các c quan an ninh Trung Qu c và t nhân n c ngoài, đ t đ c các th a thu n v i các qu c gia ch nhà đ cung c p nhân s và b o v công trình (ví d nh vi c Pakistan phân công kho ng 12.000 binh s đ b o v các tài s n Trung Qu c) và h p tác v i các đ i tác trong khu v c v i vi c thi hành lu t dân s trên các m t ch ng h n nh ch ng kh ng b và ch ng ma túy. Trong nh ng th i k b t n nghiêm tr ng, các đ i s quán Trung Qu c c ng có th s tán ng o i dân Trung Qu c mà không c n ph i d a quá nhi u vào kh n ng c a PLA. Ví d , trong n m 2011, kho ng 35.000 ng o i lao đ ng Trung Qu c đã đ c s tán kh i Libya ch y u thông qua tàu và máy bay thuê.

Th ba là B c Kinh t i p t c d a vào quân đ i M đ đ m b o tính n đnh i các khu v c quan tr ng v i vi c đ u t Vành đai và Con đ o ng. M t ví d là

Afghanistan, nơi mà các nhà chiến lược Trung Quốc lo lắng về sự suy giảm nhanh chóng của lực lượng M (biệt động PLA không sẵn sàng hoặc không đủ khả năng để lập đội khoing trong), bởi hậu quả có thể đe dọa đến việc đầu tư của Trung Quốc vào cả Afghanistan lẫn nước láng giềng Pakistan. Bắc Kinh cũng được hưởng lợi từ các hoạt động chống khủng bố của M tại khu vực vùng Vịnh, đến mức mà họ có thể giúp tạo ra môi trường khu vực an toàn hơn cho các khoản đầu tư của Trung Quốc và giảm thiểu khả năng những chiến binh cấp tiến có thể đến và tấn công ngay tại Trung Quốc.

Thứ 7, Bắc Kinh tiếp tục phớt lờ mối rình rập mối đe dọa an ninh lẫn nhau cho các quốc gia đối tác. Lực lượng quân đội M thường được hoan nghênh (hoặc dung túng) ở nước ngoài như các cam kết liên minh kéo dài hàng thập kỷ: thà thu nhận trao đổi là bản đốn tiếp chúng tôi, chúng tôi sẽ giúp đảm bảo an ninh cho bạn. Tuy nhiên, bất chấp lợi ích của cả hai bên, sự giúp đỡ Trung Quốc rằng Trung Quốc cần phát triển các liên minh của chính mình, những dự xuất đó cũng đi đến đâu bởi Bắc Kinh sẽ bắt dính líu đến những tai họa trong nước và nước ngoài. Việc tránh các liên minh như vậy để ra câu hỏi vậy thì nước nào sẽ hoan nghênh Trung Quốc gửi binh sự đến, nếu các lực lượng đó chỉ để bảo vệ lợi ích của Trung Quốc. Thiếu liên minh cũng có thể sẽ hạn chế khả năng của Trung Quốc sẽ dùng các cớ để các quốc gia trung lập để hỗ trợ các hoạt động chiến đấu trong một cuộc xung đột quân sự.

Do đó, Trung Quốc có thể vẫn không muốn vẫn không thể chuyển từ mô hình để cớ để viển chinh “Chuỗi ngọc trai” sang chế độ đến trú lẫn hơn kiểu M vào lúc nào đó; điều này có thể để lợi cho quân đội M những sự xếp đặt cớ để có phạm vi rình rập như trên thế giới (kể cả khi các cuộc tranh luận vẫn tiếp diễn về việc M có nên đóng cửa một vài hoặc nhiều tiến đến của nước này ở nước ngoài hay không).

Washington: Không được chệch quan

Ngay cả khi Trung Quốc vẫn duy trì thế đứng cớ để hạn chế ở nước ngoài, không nghi ngờ là PLA sẽ tiếp tục tăng cường sự hiện diện của mình tại khu vực Âu-Á bằng những cách khác là rõ ràng khó thể phủ nhận. Các hoạt động quân sự hợp tác, như các chuyến thăm đối tác cấp cao, các cuộc tập trận huấn luyện kết hợp với các đối tác, các chương trình hỗ trợ an ninh, và vai trò trong các hoạt động gìn giữ hòa bình do Liên hợp quốc bảo trợ, sẽ mở rộng cùng với các lợi ích kinh tế và ngoại giao ngày càng tăng của Trung Quốc. Điều này có thể diễn nhanh một loạt các phần trong khu vực. Một số nước có thể đáp lại bằng cách cố gắng làm cho Washington và Bắc Kinh chống lại nhau nhằm có được thà thu nhận tốt nhất; một số lại mong muốn tránh khỏi bị mắc kẹt giữa cuộc cạnh tranh và tìm kiếm những cửa M với Trung Quốc; trong khi một số nước khác, như Ấn Độ, sẽ coi sẽ có một sự

quân sự của Trung Quốc, dđi bđt kđ hình thđc nào, nhđ mđt thđch thđc chiđn lđđc và có thđ kêu gđi các quan hđ an ninh chđt chđ hđn vđi Mđ. Do đđ, khi Chính quyđn Trump tinh chđnh chiđn lđđc đn đđ Dđđng-Thái Bình Dđđng, hđ sđ phđi cân nhđc xem các quan hđ đđi tác quân sự có thđ đđđc xem lđi và cđp nhđt nhđ thđ nào cho mđt kđ nguyên mđi.

Joel Wuthnow là chuyên viên nghiên cứu tại Trung tâm Nghiên cứu Quân sự Trung Quốc, đđi hđc Quđc phòng Mđ. Bài viđt thđ hiđn quan đđm riêng của tác giđ và đđđc đđng trên [The National Interest](#).

Trđn Quang (gt)